
HAGYOMÁNY

MAJTÉNYI MIHÁLY HAGYATÉKÁBÓL

IRODALMI VÍZIO

Most lesz két hete éppen, hogy a kiskunhalasi állomáson furcsa régi víziók között szálltam fel a vonatra; harmincöt esztendő előtt itt történt a világ egyik legfurcsább költői honorárium kifizetése. A halasi állomás jaj de sokat szerepelt Szenteleky Kornél leveleiben: valahányszor Szenteleky vonaton átkelt a határon, itt mindig várta őt Berényi János — aki akkortájt Baján élt —, a költő minden esetben tisztelgett nála, ha másért nem, hogy átvegye a verseiért járó tiszteletdíjat. Ezek a versek a Kalangyában jelentek meg, és... de hát erről még szó lesz, ugye. — A kiskunhalasi vasútállomás ma is pontosan olyan, mint harmincöt év előtt volt, sőt — néhány kisebb belső átépítéstől eltekintve — olyan, mint a század elején volt. Ezek a vasútállomások mind a budapesti—zimonyi vasútvonal kiépítésekor születtek, formájuk olyan egyforma. Szóval a halasi állomás példás restijében bámulok kifelé a sínpárokra, s felidézem a rég múlt irodalmi találkozást. 1933-ban indult Szenteleky Kornél utoljára Budapestre, a Mártonhegyi szanatóriumba, Berényi — aki Fekete Lajostól értesült arról, hogy az irodalmi vezér május 3-án utazik Halason keresztül a délutáni gyorsvonattal Pest felé, már a reggeli órákban ott volt Halason (maga mesélte egyszer nekem), és akkor találkozott utoljára Szentelekyvel.

A versekért, irodalmi alkotásokért járó pénz mindig ólomlábban mozgott csak előre, minden időkbén, különösen pedig akkor, ha országhatár volt köztük és azt kellett átlépnie. „A sok alkus érzések pénzében leolvasva” — ezt írta egyszer Berényi, s ki tudja, talán éppen az ilyen utakra gondolt, a kirándulást a halasi tájakra, ahol mindig talált átutazót a vonatban: pénzt hoztak neki vagy kéziratot vittek tőle, ez volt a kapcsolata a régi honi tájjal,

Szabadkával. — Kiskunhalas, olvasom az állomási táblán, és körülábalok az állomásépületben, nézem a sűrű vasúti síneket... milyen is lehetett az harmincöt év előtt? Sűrű gőzpára között lassított a pesti gyors a határ felől jövet a harmadik vágányon, és Berényi János kis tömzsi alakja nyomult előre a vonat felé: itt kellett neki találkozni Szentelekyvel (ő akkor még nem tudta: utójára az életben). S a nagybeteg ember mélyen kihajolt a vonatablakból, a nevét kiáltozta, hogy erre, ide... Kiszállni már nem volt idő, s csak úgy kutyafuttában történt meg a pénzáadás. Talán alá is írt valamit a poéta egy kiterített újságlapon, talán kezét is fogtak még — magasra kellett neki pipiskedni —, s már indult is kifelé a vonat északnak, lassú tempós dohogással... Berényi még intett a vonat után, aztán megindult vissza az állomásépületbe, beült a restibe, s várta a maga vonatját vissza Baja felé... A pénzt számolgatta talán... ejnye, milyen gavallérosak is voltak ezúttal, ötszáz dinárt kapott a verseiért! Szeme végigsétált az állomási resti butéliáin, s talán azt mondogatta maga elé (ennyi sok pénz tulajdonában): „Jó volna még egy kortyot kérni az édes italból” — mert ugye szerette a kis vendéglők, álmos restik csön-des hangulatát; de aztán bezárkózott, mégis megivott még egy feketekávé, és készült hazafelé...

Szentelekyt pedig vitte a gyorsvonat utolsó vasúti útjára.

Itt ténfergek én is az álmos délutánban, és várom a vonatomat én is hazafelé, a határon túlra. Kiskunhalas, milyen ünnepélyes hosszú név, a nép csak Halasnak mondja egyszerűen. És senki sem tudja körülöttem, hogy egy harmincöt év előtti irodalmi víziót idézgettem ezen a tájon. A vámos sem Kelebián, aki megkérdezi: viszek-e valami emléktárgyat a tarsolyomban.

FELÍRNI A SZÓT

Tamási Áron Abeljének (*Abel az országban*) volt egy találkozása valami vasúti bakkerral, aki gyufát kért tőle. Készséggel sercentette meg neki a masinát, majd amikor fellángolt a hirtelen sirított vékony cigaretta a „vasúti” szájában, a kis székely gondosan eloltotta a gyufát, és visszatolta a skatulyába. Elcsodálkozott ezen az öregember: minek teszi ugyan vissza az értéktelen gyufaszálat?

— Nem értéktelen az, mert eddig csak lángot adott . . . de most többet ér, mert a kormosabb végével fel lehet írni a szót.

Még soha találóbb hasonlatot nem találtam az írói mesterségre, írói hivatásra és felelősségre. Az író is, amikor a tűz végiglobogott, megragadja az élet gyufaszálát, és a szenes végével felírja a szót. Felírja, korommal, mert azzal fest és pingál, ami az égésből, a lángból a kezében és a lelkében megmaradt!

Ennek a képnek a hangulatában ülök most itt, hogy a nyelvről mint az írói kifejezés eszközéről beszéljek. A nyelv anatómiáját, csontrendszerét, funkcióját a nyelvész ismeri legjobban. A nyelvész azonban többé-kevésbé valahogy mindig görcsövel közeledik a nyelv — a beszédnyelv és az írott nyelv felé, nagyítóval, hogy éppen a nyelv tökéletességének védelmében útját állja a káros jelenségeknek, azok továbbterjedését akadályozza. Ő is *felírja* a szót, de úgy, hogy szabálytalankodott, bitangságban találatott, szóval valami rendőrhathósági tevékenységben, mint a tilos átkelest. Olyan ez, mint a preventív eljárás a gyógykezelésben, sokszor azonban olyan, mint a műtét. Szabályok, hagyományok, szokások, ezek a fegyverei a nyelvésznek, ezek segítségével harcol, hogy a nyelv fejlődését, mindennapi használatát valami szintézis felé terelje . . . a mi esetünkben a szabályos, szabatos szép magyar nyelvhasználat (gondolatközlés) felé.

Van aztán egy embercsoport, azoké, akik felírják a szót Tamási Áron képletével . . . az íróké, akik egészen más viszonyban vannak a nyelvvel. Alázatos elkötelezettjei ők is a nyelvnek . . . ugyanakkor azonban (csodálatos ellentmondás, ugye?) kezükben tartják a nyelv gyeplőit, és amíg a szó sodorja, hajtja és viszi őket, ebben a csodálatos futásban, kicsit irányítói is a nyelvnek!

A nyelv mint irodalmi kifejezőeszköz — ez a tételünk, ugye, kicsit talán szerénytelenül is hangzik. Az irodalom a végtelenül nagy nyersanyag állapotába helyezi vissza a nyelvet; aki itt kocsira ül, annak a nyelvésztől kicsit eltérő útvonalon kell ugyanannak a célnak, a nyelvművelésnek szolgálatába állni. Az író tudniillik valamennyire nyelvalkotó is; nem ád ő új nyelvtani szabályokat — azok alázatában telik el élete —, ellenben nála a nyelv nem *kóreset*, ő nem csöszködik, nem purifikál, hanem . . . használja a nyelvet. Használja hatalmas mennyiségben folyton és örökké, és ebben az örök „használatban” nyit új ösvényeket vagy zár el régieket, hanyagol el idejétmúlt formákat, néha alkot is szavakat vagy szavakat kapcsol, megváltoztatja azok formáját

és értékét. A folytonos nyelvhasználatban — ahogy felírja a szót — mondatokra ül, amelyek viszik, viszik előre, anélkül, hogy egész tudatosan kitapogatóna, mi ez most, nyelvtanilag vagy mondattanilag, mi ebben a csontváz és mi a ráarakódó hús. Nincs olyan író, aki a következőképp alkotna: na most itt egy hosszú főmondat, abban két mellékmondat, alárendelt viszony, jelző, satöbbi, satöbbi... alany, állítmány. Persze ezek benne vannak és majdnem mindig jól ott vannak a helyükön, jobban, mint ha izadva és szabályok alapján konstruálna. Ösztönösen cselekszik, és ez az ösztön majdnem mindig jó (kivéve a lapszusokat, amelyek veszélye mindig fenyeget). Vulgárisan: az író talán ott kezdődik, hogy fölérje kerül a nyelvtannak, a mondattanak, sőt az egész stilisztikai elméletnek — persze nem azért, hogy ezeket elhanyagolja, lenézzé, hanem mert a nyelv, amelyen ír (az anyanyelvre) természetes használati eszköz nála a kifejezésre. Még vulgárisabban: az író — a prózaíró — talán ott kezdődik, hogy nem rága kétségbeesetten a ceruzát a mondat formája fölött... legfeljebb a tartalma fölött. A hegedűs is odanyúl a hanghoz a húron, és pontosan odatalál. Ennyi az egész.

És mégis... ezen a skálán mennyi az örök tanulnivaló!

Nem elég egyszer magyarul megtanulni annak, aki felírja a szót, sokszor és mindennap meg kell tanulnia, megint és újból... Szerencsére ez a tanulás láthatatlan folyamat és... nem is fárasztó. Lassan vérré válik az emberben. Ahogy Kosztolányi kifejezte: „Az anyanyelvvvel nem lehet soha jóllakni, attól nem kapunk soha csömört, azt úgy fogadjuk magunkba korlátlanul, úgy, hogy minden szemérmét azonnal vérré változtatjuk.” Mellénk szegődik ugyanis maga a nyelvérzék is, ez a csodálatos emberi tulajdonság, ez a csodálatos szabályozó zsilip, amely többé-kevésbé minden emberben megvan... az íróban fokozottan, hiszen, úgy látszik, azért is vált íróvá. A mesemondás elválaszthatatlan az egyre finomodó nyelvtudástól.

Egyszer patetikus sorokat olvastam a magyar nyelvről, fel is jegyeztem őket. „Nincs olyan szava az iskolázatlan embernek sem nálunk, amelyet a legmíveltebb irodalmi fül meg nem értene s nem tud születni a tanult ember, sőt alángész fejében sem olyan gondolat (bármilyen magasztos, bármilyen szép), hogy a

legegyszerűbb népnyelv ki nem fejezhetné.” — A magyar nyelv egységességének ez a dicsérete, ha van is benne sok igazság, hiszen a magyar tájnyelv eltérése az irodalmi nyelvről minimális, a beszélt népnyelvnek nincs az a sokfélesége, amelyet a németnél, olasznál megtalálunk, az a hangos strukturális különbség, amely az angolnál megvan, alighogy a száját kinyitja (még a városrész is kifejezésre jut abban a pillanatban, ahogy a londoni megszólal), mégis téved, aki azt hiszi, hogy elég volt egyszer megtanulni magyarul, a bölcsőben, vagy az iskolában, s most már saját pátriájában sírig kíséri ez az egységes nyelv. Nagyjából igen... de — bocsássatok meg egy példáért — mindig eszembe jut az a bácskai pincér ismerősöm, aki a két háború között Budapestre ment... beállt az egyik pesti nagyszállodába, a Hungáriába. Maga tud magyarul? — kérdezte tőle a teremfőnök. — Hát hogyne, adai gyerek vagyok, kérem! Na jó — mondták neki... Néhány nap múlva azonban kitört a botrány körülvette. Mi történt? Valami „nagy urakat” szolgált ki egy banketten, és ahogy a tálat körülhordta, így kínálta az egyik úr felé: tessék, maga mit kér, kérem? Megdöbönt pillantások villámlottak fel körülötte, a főpincér kivette a tálat a kezéből, őt hátraküldték, és — így mesélte — sehogy sem tudta megérteni, miért adták ki a munkakönyvét. Te marha — kiabálta a teremfőnök (fiatal ember volt ez a pincér) —, hát te nem tudsz magyarul! Pincérnyelven tudniillik, 1936-ban Magyarországon így kellett volna kínálnia: Méltóztatik parancsolni..., ebből óhajt... vagy ebből..., és ő azt mondta: maga mit kér? Maga melyikből kér, Zsiga bácsi, kínálta ő az adai banketten a falatot (finoman mondta, beleszótt a kér szót is, nagyon udvarias volt). Később Belgrádban: Želite vi od ovog ili od onog... — mondta megint udvariasan a beogradi Ruski Carban, s ez mind stimmelt adott esetben. Ezt a mondatot fordította le: maga mit kér, melyikből kér? Holott a maga 1936-ban majdnem a gyilkossággal volt egyértelmű a pesti Hungáriában, pláne úgy, hogy kér! Ó, a vendég, ő kér!! Ó, a méltóságos úr, és ezt egy pincér mondta neki! Egy-két embert biztosan megütött a guta ott az asztalnál. Én derültem a dolgon a demokrácia nevében, mikor elmesélte — szépen beszélt magyarul, csak éppen nem pincérül beszélt! Hát szóval csak hátrább az agarakkal azzal a nagy nyelvegységgel, annyi árnyalata és formája van, ahogy a sokrétű társadalom felépült. Az írónak — aki felírja a

szót —, aki mondjuk egy regényben vagy színdarabban azt a kort ábrázolja, pontosan tudnia kell, milyen szavakkal kínálhat oda egy tálat a pincér, pontosan abban a nyelvárnyalatban, amely a kornak, helyzetnek megfelel, anélkül, hogy a bíráló kiadná a munkakönyvét.

A SZIVÁRVÁNYHÍD LÉPCSŐFOKAI

Már szűrik a bort a pompás aranyos őszben... énekelte egykor Ady Endre, minden őszelő pompás versében; az ősz eleji birkózás a szüretnek idézésére mostanában a sarki hirdetőablák kerek oszlopaire szorult. Egy csomó ilyen „szüreti” meghívó ad hírt szüreti rendezvényekről; különös szellemesség azonban egyiken sincs, látszik, hogy ezeket a kommercialisták asztalán fogalmazzák, és erősen kereskedelmi ízűnek látszik ezeken a meghívókon, hogy a spektakulumokon, az idegenforgalmi törekvéseken van a hangsúly.

Hát nem is könnyű a bornak és szüretnek propagandát csinálni, amikor ugyanazon az oszlopon az alkoholelleses liga is hirdeti; a világ erősen borelleses lett. „Egy kis tiszta jó bor azért nem árt” — mondják némely orvosprofesszorok, de érezni lehet, hogy ez a megbocsátás inkább a borvidék tiszteletének szól, és hát hány ezer, hány sok ezer ember él a borvidékek termeléséből, s hogy lehet egyidőben mellette beszélni, a bor mellett s ugyanakkor ellene, az emberi egészség nevében... bizony, nehéz dolog, embertársaim!

Azért persze a borfogyasztásnak — mit mondjunk, ugye? — évezredes erős irodalma van. Noéről nem tudjuk pontosan, hogy tudott-e és szokott-e betűt vetni a papirosra, de a szőlőtermeléshez nagyon is értett. Hogy ne említsem a későbbi példákat. A bornemissza Petőfit például, aki a korszak parancsa szerint nem ivott ugyan, vagy alig-alig, de hetykélkedve énekelte azért: Hányadik már a pohár... csak / Ötödik? / Teremt' ugye! becsülettel / Működik. / Máskor megfelelek kétannynak: / S lábaim most már öttől is inganak!

Inni vagy nem inni? Az ősi hamleti tündésben Juhász Gyula nem hetyke, nem, ő tragikus: Meghalni százszor szépen így lehet — s köszönteni a hűtlen életet. — Igen, arról a talpas pohárról van szó, amely a szüreteken körbejár, s amelybe hajdan az egész

emberi élet és költészet és minden belefért. S már nem is haragszom a harsogó plakátokra, meghívókra, akármilyen józanok, az orvosokra sem, akik (a magam érdekében) elütöttek a bortól; csak azt a régi szivárványhidat irigylem, amelynek lépcsőfokai régen eltöredeztek, s mások még mindig járnak rajta ilyenkor ősszel — szüretre.

* * *

„Eredj, szívem, nézz körül a határban...”, bátorította önmagát a költő egyszer. Régi költőt idézett, s a szívéhez intézte a szónoklatot, pedig inkább a lábait kellett volna nógatnia... pontosabban a barátját, akinek kerekeken guruló alkotmánya volt... autója, na, minek kerüljessük a dolgot. S a költő aztán a tavaszt konstataálta odakint, amely (minden ellenkező híradás ellenére) megjött mégis, úgy látszik, befutott mégis!

Mert virágba borultak mégis a domboldalak, és szalonnásak, lilásak a szántóföldek rögjei, ilyenek mégis a szárazság ellenére... s felragyogott az életkedv a borúk ellenére, a csapások ellenére, a nagy gond ellenére, amely eddig az arcokon tükrözött... a feketehimlős védőoltások aggodalma ellenére... igen, az élet üteme győzött a megzavarodottság fölött, az emberek nagyokat lélegzettek... s a költő is tessékelt a szívét a határba. Látni, nézni? Látni, igen, talán inkább sóhajtani és beleszagolni... és megízlelni a reményt ismét, maradéktalanul!

— Ez egy új út, tudod — magyarázta a barátja a hegytetőn —, ez nemrég nyílt meg... próbálnánk talán ezt itt?! Látod, itt a régi kőbánya mellett ha elhúzunk, eljutunk párhuzamosan a Dunával... hova is, várjál csak, ezt én sem tudom pontosan... de eljutunk nyugatnak valamerre, ahol egy öregember olcsón kávéfőz, borral kínálja az utast, azzal, hogy a vezető maga ne igyon... szóval erre megyünk, testvér!

S az erdőben, az erdő mélyén valóban fát raktak a kamionok, ficánkolt néhány lebéklyózott ló is az út szélén. Meszet is raktak... milyen népes a határ, látod, szívem... szólt a költő önmagához, és tessékelt a kerekeket... csak előre. Nézzünk szét a határban!

Igen, ezen az útvonalon jött be két nap múlva a Május is. Akkor már ezrek és ezrek gyalogoltak, és feltartóztathatatlan volt a folyamat. A néptelen utak is benépesedtek, a népes utak gátat

szakítottak... úgy jó az, hogy az ember mindig és újból felfedezi a világot! Megint... önmagának.

A kaleidoszkópok eltett képei, a tévék elfektetett hang- és színpántlikái lettek az emlékidézéseknek a tanúbizonyosságai ezen a héten. Sugározták őket mindenfelé... s akinek szerencséje volt, önmagát is láthatta felvillanni ezeken a vibráló képeken; régi énjét a másodperc egy tört részén, régi habitusát, lelkét és lelkesedését... a zászlók rúdját a kezében, amelyekkel pontosan és fontoson hozzájárult egy korszak és sok évtized építéséhez. A pillanatok, a napok és az órák sodorták tovább, s láthatta önmagát megint és újból a cipőkiutalások akkor vadonatúj sárga cipőjében. Ütemes léptekkel... egy-kettő, indulószóra menetelve ment akkor, így volt és ez volt a kor tartozéka... hogy beleénekeljük az ünnep aznapjába a kor jövőjét.

A szem gyengül is, alig képes követni a vibráló képet... de azért a menetelés és az ének szüntelen ezeken a májusi napokon; szüntelen, megszakíthatatlan szimbólum.

* * *

Ha csikorog a fék — az autó fékje — és éles hangja belevág a tudatunkba (sőt a veszély tudatalattisági megrezdüléseibe), az ember mindig beledöbben, akár a közelben tartózkodik, akár kissé messzebb, akár közvetlen veszély fenyegeti, akár nem. A mai korszak veszély-szimfóniájának skáláján eminens helyet kapott a fékcsikorgás éppen úgy, mint a mentősziréna hangja és sok más hasonló jelenség. Ha csikorog a fék (valahol megcsikordul), az ember önkéntelenül a *következő pillanat* tragédiáját sejtí, a karambolt, a gázolást, a robbanást... szóval valami végzeteset és halálosat. S ha nem történt semmi... mélyen felsóhajt.

Ismerik a zeneszerzők is ezt a komplexumot, semmivel sem lehet a közelgő veszélyt — a veszély betoppánását — jobban érzékeltetni, mint a fékcsikorgással. Mintha mindent elvágna, hirtelen beleszakad és elszakít mindent a végzet korszerű kis és nagy szimfóniáiban. Csak figyelem, milyen tudatosan nyúlnak ehhez a motívumhoz és alkalmazzák a veszély-felcsendülésnek ezt a korszerű hangját.

De hát ez tulajdonképpen a filozófia hatáskörébe tartozik, s én nem szeretek filozofálni, hanem az életről mesélek. Ezek a mai, modern utcazajok, országúti zajongások éppen úgy az élet

teljességét őrzik, mint régebben (sok helyen ma is) a kocsikerék vasabroncsának zaja, vagy a lódobogás, a lovak patáinak lár-mája. Ez volt az utcák zaja. A rádiójátékokat kezdetben ilyen kísérettel érzékeltették... esetleg téli szánkócsilingeléssel. Mai hangjátékot, mai témáját, az író meg a rendező vonatdohogással mer csak játszani... legmaibbat pedig fékcsikorgással és szirénazajjal.

Így jutottam el a mai témámhoz, az új csodák tárulkozásához. Nem szekérvörgés és ostorpattogás a mai lakodalmak kifejezése, hanem a fékcsikorgás és a szirénazaj. Az autók ajtajából hup-pogják a lakodalmas zajt, mialatt a kocsik feltartóztathatatlanul *szirénáznak*. Nincs az a forgalmi rendőr, aki rémülten össze ne csapná a kezét, aki ilyen modern lakodalmi kocsiszimfóniával találkozik... s nem is képes útját állni egy ilyen áradatnak... leg-feljebb az a körülmény, hogy egyszerre *több lakodalom* vágat így, és az egyiknek a zaja elnyomja a másikat. Tán integetnek is egymás felé az anyakönyvi hivatal előtt: Halkabban, hé, mi is lár-mázni akarunk! Mi is lakodalmazni, kurjongatni és főleg... szirénázni akarunk!!

VASÚT UTCA

Végigmentem tegnap, kedves hallgatóim, az újvidéki Vasút utcán; úgy hívják, hogy Vasút utca, de már régen nem ez: semmi köze a vasúthoz annak ellenére, hogy egyik, kései ágának az a neve, hogy Pályaudvar-köz. Csupa valótlanságot, irracionalitást hirdetnek ezek a nevek; Vasút utca? Ha szorosan vesszük, nem is utca már. Hanem micsoda? Szűk járdák, pusztuló házsorok, feljebb aztán el is fogy az utca: árkokba és földhányásokba fullad; aki ismerte régebről ezt az útirányt, ámulva keresi itt a hajdani utcavonal sokszor megtört, áttört és átszelt régi vonulatait a hephupás, töredező járdán és úttesten...

Nem is utca ma már a Vasút utca; tegnap este a félhomályban mégis feldicsőült emlékeimben. Mert százszor és mégis ezen az utcán áramlott be egy fejlődő és izmosodó város majdnem egész élete. Itt futottak be a villamosremízből a villamoskocsik, hogy szétosszák a vasúton érkezők ezreit és százezreit. Itt robogtak a bérkocsik az utazó pasasérokkal, itt gyalogoltak és nyomultak a város felé a hosszú évtizedek érkezői: diákok, munkások, kofák;

tizezerszámra jöttek a Neoplantába igyekvő bevándorlók, hogy birtokukba vegyék jövőbeli életük színterét.

Ó, Vasút utca, azt nem lehet sóhaj nélkül leírni, azt a forgalmat! Néptelenné vált töredező aszfalt, alig egyméteres gyalogjárda helyenként, hogy is bírtad ezt mind befogadni, ezt a rengeteg embert, sok évet és sok eseményt! Hogy fértek el benned mind a kocsik, a villamosok, utóbb az autóbuszok, vonatérkezés idején. Milyen mezősegi és legfalusibb állomás-előteri kép volt a felhordott salak, a széles szemhatár... a távolból mégis megdobogtatta a szívet a Fruška gora kék vonala (hegy! — sóhajtott ilyenkor a síksági ember), és szeme Péterváradot kereste.

Fehér Ferencnek van egy megdöbbentő verssora egy állomásról; ezt a verssort nem Újvidéken élte át, mégis minden Vasút utca hangulatának lett a kitarója. „A gond vonatai keresztették itt egymást” — ezt érezhette minden kiszálló, beszálló, átutazó, beömlő... ez volt a Vasút utca, igen, s kopognak a lépteim, emlékeim, és mögöttem az éveim mintha surranva követnének.

Vasút utca... előbb átszúrta utcarendezési nyilakkal, aztán feltártan magad mögött épült palotányi házsorokkal... oda most beleshetsz alkonyatkor, ott új utak tárulkoznak és világitanak... aki érti az új útvonalak jövőbeli összefüggését, a futurologia képein láthatja az egészet... azonban te, aki a régi Vasút utcát keresed, egészében sohasem fogod megérteni. Csak bámulod a gödröket, a dombokat, a rejtélyesen letanyázott pocsolyákat és tönkrement aszfaltot, ezt a semmibe futó utcát, amely aztán vadonatúj aszfaltcsíknak és útnak visz neki... de azok már olyan magasak és rejtélyesek, mint az egész új városterv maga.

Vannak utcák, amelyek természetes módon beleöregsznek saját évtizedeikbe. És belenyugszanak. Ez a Vasút utca másmilyen: irányt változtatott, átdőfött és átcsoportosított útvonal egy régi csonkjára. Meddig marad meg így? Ki tudja! Elvész és felolvad, s te hiába keresed rajta az évtizedeket. Azok átlényegültek egy új, nagyobb és modernebb városkép javára.